

Mytí nohou a poslední večeře (Zelený čtvrtek)

Převod materiálu

Marta Židková

Pořadí v lekci

42

Téma

- Mytí nohou — Ježíš sám na sobě ukazuje, o čem mu jde. Jak a proč si sloužit navzájem. Co on pro nás dělá, co by mělo zůstat mezi námi jako jeho odkaz.
- Poslední večeře — Ježíš umírá za nás a pro nás — máme si to připomínat. Zemřel pro nás, ale také pro nás vstal z mrtvých — aby byl s námi. Máme se z toho radovat. Děkovat. A slavit.

Cíle

- Děti si uvědomí, že víra a služba jsou propojené. Že patří do společenství, ve kterém je důležité dbát na vzájemné vztahy, pečovat o ně, pomáhat si navzájem.
- Dětem se propojí informace o tradičním hostu beránka, Ježíšovy poslední večeře a vlastní zkušenosti přítomnosti u večeře Páně. Ježíš není jen vzpomínka a připomínka, ale chce s námi být tady a teď, mezi námi a s námi během slavení večeře Páně, v našich životech. A my se z toho všichni společně můžeme radovat a těšit.

Pro učitele

Poznámky k přípravě

- *Přišla jeho hodina* — naplnil se čas, Ježíšův příběh začíná gradovat; nastává dávno ohlášená chvíle určená a ustanovená Bohem — spasitelný čin pro svět — a zároveň odchod zpět k Otci; čas židovských svátků a Ježíšova hodina jsou obojí určovány Božím plánem.
- *Milování až do konce* — do krajnosti, „na kříž“; kříž jako vrchol lásky Ježíše Krista; Ježíš učeníky miloval do konce svého života a zároveň je miloval způsobem, který převyšoval veškerou představitelnou míru; v Ježíšově smrti se dává poznat jeho láska k lidem a dává se tak poznat i Bůh.
- *Večeře* — Janovo evangelium časově „nesedí“ s ostatními evangelisty; Jan vůbec výslovně nemluví o ustanovení hostu chleba a kalicha během poslední večeře s učeníky; přesto tu mnohonásobně pronikají motivy stolu Páně, odpuštění, společenství, pospolitosti.
- *Umývání nohou* — činnost určená službě; příchodem jsou umyty zaprášené nohy; tady slouží Kristus; celý jeho život je službou lásky lidem — a teď ho čeká rozhodující část jeho cesty — kříž.
- *Vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou* — Ježíš ví, co a proč dělá, jeho poslání je Bohem zašitý (srov. Mt 11,27; J 3,35).
- *Nyní nechápeš, potom však to pochopíš* — smysl, hloubku a zásadnost Ježíšova činu a poslání lze pochopit až po setkání se Vzkříšeným.
- *Kdo je vykoupán, nepotřebuje než nohy umýt* — v čertině je to výraz pro pokřtěného; jedna zásadní „koupele křtu“ stačí na celý život — zaprášené a pošpiněné „nohy života“ je ale potřeba čas od času umýt; neobejde se to ale bez vědomí „potřebnosti“, nutnosti, vyznání vin.
- *Dal jsem vám příklad* — Ježíš sám slouží, dává se světu, polopaticky ukazuje a učí, jak si nastavit vztahy a hodnoty v našich vlastních životech.
- *Dar večeře Páně* — obsahuje v sobě neoddělitelně propojenou, naprostou a nepochopitelnou milost, pouto lásky a s tím spojený závazek služby, ujištění o odpuštění.

- *Lámání chleba a jeden kalich* — jeden chléb, jedna placka chleba je rozdělena na díly mezi všechny přítomné; jeden kalich koluje mezi všemi; každý kus obdrží, každý má u sebe / nese si v sobě součást jednoho celku; Ježíšova slova: To je mé tělo / to jsem já... pak určuje nezrušitelnost a platnost jeho „ustanovení“; všichni máte podíl na mně, na tom, co se se mnou a díky mně stane; jsme propojeni nezrušitelnou nadějí.
- *Krev má* — krev znamená život a znamená smlouvu (smlouva pod Sínajem, pomazané věže krví beránka); tato krev dávající život přináší odpuštění.
- *Za mnohé* — obrovská naděje překračující námi lidmi vytvořené hranice.
- *Kalich nový v království Otce* — krásná a naplňující eschatologická vize — jednou se spolu společně napijeme vína.

Úskalí

Přiliš mnoho motivů v jednom. Nesklouznout ve vyprávění pouze k tomu, jak se tenkrát Pán Ježíš rozloučil, co říkal, co máme dělat. Není snadné dětem vysvětlit, jak vnímat Ježíše s námi tady a teď. Čada dospělých má problém vnímat Krista přítomného. Natož pak děti, které leckdy u věže Páně buď přítomny vůbec nejsou, nebo místo hmatatelných živů „obdrží“ abstraktní požehnání.

Odkazy

Linden, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

Linden, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2019.

Mrázek, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

Pokorný, Petr — Heckel, Ulrich: *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*. Praha: Vyšehrad, 2013.

Rejchrt, Luděk: *Slunce svítí všem. Vyprávění z knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.

Gastaldiová, Silvia — Musattiová, Claire: *Lidé Bible. Život a zvyky*. Praha: Kalich, 2011.

Jewison, Norman: *Jesus Christ Superstar*. USA: Universal Studios, 1973.

Cesta Božího lidu. Nový Zákon. Praha: Kalich, 1993.

<http://goo.gl/sNTh4> — omalovánky

Pro děti

Pro předškolní děti

Je někdo, kdo vás štve? S kým se raději nekamarádíte?

Pán Ježíš to všechno kolem sebe viděl a vidí. To, jak se někdy hádáme, pereme, strkáme do sebe, nekamarádíme a nemluvíme spolu. Není mu to jedno. Mrzí ho to. On mockrát mluvil o tom, že se máme snažit domlouvat, vycházet spolu a mít se rádi, pomáhat si. Někdy to jeho učedníci chápali a slyšeli líp, někdy hůř. Stejně tak i my — někdy nám to jde líp a někdy se nám to vůbec nedaří. Být na sebe navzájem laskaví, příjemní, nedohadovat se, pomáhat si. Když přišel Ježíš s učedníky do Jeruzaléma, aby slavili dě

ležité velikonoční svátky, věděl, že už se svými přáteli dlouho nebude. Bude od nich odtržen a oni tady na zemi zstanou bez něj. Hodně mu záleželo na tom, aby jim ještě jednou vysvětlil, ukázal, co on považuje za nejdůležitější. Co by byl rád, abychom si vždycky pamatovali a připomínali. A také, aby jim i nám pomohl pochopit to, co se s ním stane. A proč.

Vybral si k tomu zvláštní způsob. Večer byli spolu v jednom domě. Povídali si a společně večereli. A Ježíš se najednou zvedl. Sundal si svůj plášť. Kolem pasu si uvázal kus látky. Jako ručník. Vzal si nádobu, nalil do ní vodu a pak postupně klekl před každým z učedníků a jednomu po druhém umyl nohy. Měli ty nohy celé zaprášené a asi i trochu zpocené. Ježíš je umyl a utřel do plátna jako do osušky. Umyl je všem. I Jidášovi, o kterém věděl, že ho zradí. Umyl je všem, i když věděl, že to jsou lidé s různými špatnými vlastnostmi. Že budou pořád a vždycky dělat další chyby. Věděl, že to nejsou žádní svatouškové. Přesto posloužil úplně všem. Učedníci z toho byli celí vedle. Rozpačitě a nechápavě koukali na něj i na sebe navzájem. Co to mělo znamenat? Zaprášené a špinavé nohy přece hostům v domě vždycky myl obyčejný sluha. Co to toho Ježíše napadlo?

„Mně teda nohy mít nebudeš, pane!“ bránil se Petr. „Přece přede mnou nebudeš klečet a sloužit mi. Vždyť jsi můj učitel, pane!“

„Milý Petře, ty tomu zatím nerozumíš. Později to pochopíš. Pokud tě neumyji, nebudeš ke mně patřit. A já stojím o to, abys byl se mnou, u mě.“

„Tak to mě umyj celého! Nejenom nohy, ale i ruce a hlavu!“

„Ne ne, Petře. To už není potřeba. Jsi jinak čistý, potřeboval jsi pouze nohy umýt.“

Nebyli z toho moudří. Nerozuměli tomu. „

Víte, proč jsem to udělal?“ zeptal se Ježíš. „Já se nad vás nepovyšuju. Jsem ochotný pro vás udělat úplně všechno. To si prosím zapamatujte. Udělám pro vás to, co si ani představit neumíte. A ani po vás nechci, abyste to teď chápali. Později třeba porozumíte. Sloužení si a pomáhání si navzájem není žádná trapnost a ponižování se. Ale je to přirozené a dobré. Láska, pomoc, odpouštění si, to všechno by mělo být mezi vámi. Můžete se rádi a chovejte se k sobě navzájem s láskou a úctou. Aby na vás bylo poznat, že jste se ode mne něco naučili. Že ke mně patříte.“

Když patříme k Ježíši. Jako bychom byli celí umytí, vykoupání. Ale všechny naše škaredé myšlenky, hádky, naštvanosti, pomluvy, viny se na nás lepí jak špína na nohy. Nebýt Ježíše a jeho lásky k nám, už bychom zůstali tou špínou zalepení napořád. On nás má ale rád. Odpouští nám. Jeho odpuštění nás jakoby umývá. A vždycky znovu říká, že nějaké z těch našich chyb a vin už nebudeme opakovat.

A taky říká, že si tohle uvědomíme mezi sebou navzájem. A budeme se snažit spolu vycházet, odpouštět si. Nebudeme si navzájem jen rozkazovat a hrát si na to, kdo je větší pánem. Ale že si navzájem budeme pomáhat a dělat věci, které by od nás ani nikdo nečekal. Dělat to, co od nás potřebují druhí. A že se na nás pozná, že patříme k Ježíši Kristu.

Pomůcky a aktivity

Téma na malování, nebo třeba i scénky k dramatizaci: věci, které děláme neradi, ale jsou pro druhé důležité. Situace a lidi, se kterými máme nějaký problém, ale Ježíš nás učí vzájemné lásce, toleranci, pomáhání si, odpouštění.

Pro mladší děti

Máte památník? Takovou knížku, kam vám píšou kamarádi a paní učitelky? Památníky jsou fajn věci. Když si je prohlížíme, můžeme si vzpomenout na ty, kdo nám tam něco nakreslili. Těba se nám vybaví i jejich tvář a to, že to jsou naši kamarádi, že ten obrázek maloval někdo, kdo nás má rád.

Co si říkáme na rozloučenou? Když odcházíme? Když někam jedeme?

Loučíme se. Přejeme si hodně štěstí, dobrou cestu, krásné zážitky, těšíme se, až se opět potkáme...

Ježíš se chtěl se svými přáteli také rozloučit. Chtěl jim ještě něco důležitého říct. Ještě na závěr připomenout a zdůraznit, co považuje za tak důležité, abychom na to nikdy nezapomněli.

Je dobré si věci pamatovat, připomínat, myslet na ty, kdo tu s námi byli a už těba nejsou.

Pro Ježíše bylo hodně důležité naučit nás, že na které věci máme pamatovat, nezapomínat je, připomínat si je. Myslet na ně. Věděl, že je tady na světě jenom na určitý čas. Že se svými učedníky nebude pořád. Oni si to neuměli představit. Asi na to raději ani nemysleli. On ano. Když přišli do Jeruzaléma, věděl Ježíš, že jeho čas se krátí. Budou se dít zlé a těžké věci. A učedníci, jeho přátelé, z nich budou zmatení, vyděšení, opuštěni. Chtěl je připravit na čas, který je před nimi. Na čas, kdy ho nebudou moci vidět očima. Sáhnout si na něj. Povídat si s ním u stolu. Chtěl jim předat něco, co je bude povzbuzovat a těšit i ve dnech, kdy on bude už jinde. Do Jeruzaléma přišlo spoustu poutníků. Chystali se společně slavit a připomínat si velký svátek, hod beránka. Velkou noc, kdy Izraelce zachránil z otroctví Hospodin. Noc, kdy beránková krev, kterou potřeli rámy kolem dveří, ochránila ty, kdo věřili Pánu Bohu. Zabitý beránek jim tak umožnil odejít z útlatu do svobody. Byl to krásný a slavnostní večer, na který se rodiny a přátelé připravovali a těšili. Učedníci nachystali prostor, potřeli stůl, nic nechybělo. Chlebové placky, víno, byliny, omáčky... vše je na stole, jak to po celé roky každé Velikonoce v tento svátek všichni připravují. Během jídla se Ježíš ujal slova. Vzal chlebovou placku, požehnal, rozlámal na kousky a každému část podal. „To je mé tělo,“ řekl. Učedníci pochopili, že se děje něco zvláštního, jedinečného. Pak vzal kalich s vínem, poděkoval za něj Bohu a podal ho svým přátelům. Když si ho podávali jeden druhému, Ježíš jim řekl: „Pijte z něho všichni. Je to krev, která je pečetí na nové smlouvě. Prolévá se, aby mnoha lidem byly odpuštěny jejich hříchy. Loučím se s vámi. Budeme se muset rozdělit. Ale můžeme se těšit na společnou hostinu, kterou spolu jednou budeme slavit v nebeském království mého Otce. Scházejte se. Jezte spolu chléb, lámejte a podávejte si ho. Pijete společně z kalicha. Připomínejte si, co vám dnes říkám. Myslete na to. Přemýšlejte.“

Nerozuměli mu. Řekli, že bude mluvit o smlouvě, kterou před lety s izraelským národem uzavřel Hospodin. A on mluví o smlouvě nové, o odpuštění, o rozloučení i o radosti a těšení se. Nerozuměli. Ani nemohli. Byl to tvrtek večer. Jen Ježíš věděl, že se ho zanedlouho zmocní nepřítel. Před Ježíšem ještě byly strašné těžké chvíle. Ale i on věděl, že Bůh má ten nejlepší plán, že jeho bolest a oběť nebude zbytečná. Věděl, že jeho smrt přinese naději a odpuštění celému světu. My máme možnost si to připomínat, oslavovat a radovat se z toho během večere Páně. Je to dar lásky, radostná hostina, řecky eucharistia. Je to vždycky nová příležitost radovat se z toho, že patříme k sobě navzájem, jako bratři a sestry, že patříme k Ježíši Kristu. A že máme všichni Pána, který nám odpouští, má nás rád a doprovází nás v našem životě. A my si navzájem můžeme odpouštět to, co jsme si provedli a těšit se, že v nebi nás čeká společná, veselá a krásná hostina.

Aktivita

Mohli byste si s dětmi nachystat velikonoční stůl. Zkusit si, jaké to je, dělit se z jedné placky, pít z jednoho kalicha z sklenice.

Pro starší děti

Se staršími dětmi je možné více zpracovat do příběhu téma zrady a smrti. Ježíš ví, že s ním společně u stolu sedí i zrádce. Přesto i jemu dává chléb a víno. I s ním naposledy večerí, i jemu odkazuje své poselství. Nikdo nevíme, jaký pokušením a chvílí budeme v životě zelit. Nevíme, jak obstojíme ve víře, vřnosti. Jak silná

bude v kritických chvílích naše odvaha, odhodlání a důvěra. Motiv Ježíšovy blízkosti i tím, kdo ho dříve nebo později zapou, zradí, zavrhnou, je nesmírně silný. Ježíš nás zve ke stolu, k sobě, hostí nás, přijímá. Nastává období nové smlouvy. A to se týká nás všech.

Téma smrti je citlivé a velmi důležité. Ježíš dává za tento svůj život, abychom my všichni měli na sklonku svých životů výhled a naději. Smrt není konec. A Ježíš neumí kvůli tomu, že by to na tomto světě prohrál. On se obětuje, jako beránek, aby se otevřela nová cesta odpuštění, záchrany a lásky.

Je také možné propojit všechny tři motivy: nejdříve Ježíš umývá nohy jako poslední z posledních, potom oznamuje zradu jednoho z přítomných a vrcholem je důraz na stálé připomínání si lásky, v níž se vydává lidem až na smrt.

Aktivita

Mytí nohou — Podle složení skupinky dětí, se kterou pracujete, můžete zvážit zážitkovou formu vzájemného mytí nohou. Stačí „lavor“, voda, ručník. Není to jen tak, někomu nohy mýt a od jiného si nechat nohy umývat. A to Ježíš umyl nohy všem, bez výjimky. Jako poslední sloužící v domě.

Vešete Páně — upeřte si placky z mouky a vody, nebo poslouží pita chleba. Lámejte, podávejte si navzájem. Je možné povídat si o tom, s kým rádi sedáváme u stolu, s kým si rádi povídáme. A taky o tom, že jsou určitě i tací, které „moc nemusíme“, nepozvali bychom si je do domu, nemáme je rádi. Ježíš vešel se všemi a zve ke svému stolu každého. Kde máme my své limity? Co se od Ježíše můžeme učit? Kolik lásky a odpuštění nabízí Ježíš našim vlastním chybám a proviněním.

Přesah

Ježíš nám neodkázal památník a vzpomínkovou tryznu. To, co nám říkal a co nás učil, má být v životě znát, poznat, máme to žít. A to se týká úplně všech — malých i „velkých a zkušených“. Dospělí a starší ve víře jsou na tom stejně jako děti. Cesta života a víry jde pořád dopředu, pořád je co se učit, za co prosit, kde a jak začínat znova.

Liturgie

Písně

Svítá: 364 — *Nové přikázání*; 135 — *Posila na cestu*; 274 — *Apoštolská*; 422 — *Jak dobré a utěšené*; 216 — *Nevím, Pane, co ti dát*; 233 — *Odpusť*

Biblický text k zapamatování

Syn ?lov?ka nep?išel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil. (Mt 20,28)

Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví. (1 K 11,25)

Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem. (J 13,34)

Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým. (J 13,35)

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že jsi přišel na tento svět i kvůli nám. Sám jsi nám přišel ukázat, jak důležité a dobré je myslet na sebe navzájem, jak dobré je mít se rádi a odpouštět si. Ty máš vždycky pro každého otevřené srdce a také novou naději. Chtěli bychom se to od tebe učit. A také vždycky pamatovat na to, že ty jsi pro nás obětoval svůj život. A provázíš nás a neopouštíš v žádné chvíli našeho života. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 13,1–20](#)

[Jan 13,33–35](#)